

K. K. STAATS-VEREINIGUNG MARIBOR
Eingelangt am 18 DEZ. 1913
10h 35' Am
mit 1 Beilage

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge izvenavstrijske dežele 6 K. Kdor hodi sam poji, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravništvo Slovenskega Gospodarja v Mariboru. — List se dopušča do odpovedi. — Udje „Kato. Mekevnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vrn. — Uredništvo: Koroška cesta šte. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta šte. 5, vsprejemna naročnina, inserate in reklamacije. — Za inserate se plačuje od enostopne politvrste za enkrat 15 vrn., za dvakrat 25 vrn., za trikrat 35 vrn. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do torka opoldne. — Ne zaprite reklamacije so poštine prosta.

Današnja številka obsega 8 strani.

Zmaga na Kranjskem.

Volitve na Kranjskem še niso končane, vendar ima Slovenska Ljudska Stranka že toliko poslancev, da ji je večina v deželnem zboru zagotovljena. Skozi dobo 6 let bo zopet vlada dežele v njenih rokah. Ni pa izključeno, da bo stranka tokrat že tudi v mestih podrla če ne vse, pa vsaj nekatere liberalne trdnjave. Začetkom volilnega boja so sli liberalni Goljati ven na deželo ter sramotili, zaničevali in opljuvali Slovensko Ljudsko Stranko. Toda vzdignil se je kmečki David, se približal Goljatu ter ga vrgel z neprijetno lahkoto in spretnostjo ob tla. In sedaj prodira zaničevani David v liberalne trdnjave. Vse se majejo, celo Ljubljana ne stoji več trdno, svoje mandate si mora osvajati v ožjih volitvah s socialno-demokratskimi glasovi.

Človeka prešinja sočutje, ako premišluje, kako globoko je padla nekdanj tako ponosna liberalna stranka na Kranjskem. Mestni mandati so bili nepremagljivi, na deželi mnogi okraji v liberalnih rokah, v deželnem zboru so bili Nemci srečni, da so jim smeli storiti s svojimi mandati večino in vladati celo deželo. Po celi slovenski domovini je bil ugled kranjske liberalne stranke velik in obmejni Slovenci so se tuintam z občudovanjem hodili klanjati liberalnim mogotcem v Ljubljano. In sedaj? Vsak obmejni Slovenec, najsi bo tega ali onega mišljenja, se gramuje kranjske liberalne stranke in obžaluje, da jo še sploh zemlja nosi. V narodnih stvarih se je izkazala stranka kot popolnoma nezanesljiva, prej se je vezala z Nemci v deželnem zboru, sedaj se veže na žalost vseh Slovencev z Nemci v mestnem zastopu ljubljanskem. V verskih rečeh je bila nestrpno svobodomiselnina in je blatila brez ozira vero in cerkev. Kmete je zanamarjala, ker je videla v njih nerazsodno maso, s katero ni mogoče mestnemu gospodu iti skupaj, zaničevala jih je ter surovo zmerjala za polbebe in nabite. Niti za meščane ni pošteno skrbela, ampak gospodarila tako nespametno in kratkogledno, da so narasle doklade do neznoznosti. Vse, kar je treznega v mestih in trgih, vzdihuje po trenutku, ko bodo tudi mesta in trgi rešeni liberalnega gospodstva. Kakor vse kaže, ta čas ni več daleč.

Ves čas svojih zmag in svoje vlade je delala liberalna stranka z lažmi, z obrekovanji in natolcevanji. Ljudstvo je šlo za njo. Toda opazovalo je in videlo, da je nalagano, in obrnilo liberalcem hrbet. Ljudstvo je izpregledalo, liberalci pa ne. Izpremeniti bi morali svoje orožje. Toda tega niso več mogli. Lagali so naprej ter si s tem kopali svoj grob. Še celo letos so delali to, kar jim je pri ljudstvu vzelo že nekdanj ves ugled. Lagali so, da niso liberalci, ampak neodvisni kmetje, lagali so o dosežanem delovanju ljudske tranke, lagali o njenih kandidatih. Vsi okraji so bili poplavljeni s papirjem, na katerem so bile natisnane liberalne laži. Toda ljudstvo je spoznalo stare lažnjivce in naredilo z njimi — sodni dan.

Ko so na Goriškem propadli kandidati naše stranke, ker so se stari slogaši, ker so itak stali vedno liberalni stranki bližje nego naši, ločili od mladih katoliških mož, tedaj je zaviral ves slovenski liberalizem, češ, sedaj je prišel čas, ko bo šla zopet liberalna pšenica v klasje. In vse je gledalo na Kranjsko, kako bo tam učinkoval goriški izgled. Toda na Kranjskem so stale naše vrste trdno sklenjene in zato so tudi igraje vrgle liberalizem ob tla. Sedaj so liberalci presenečeni. Zopet so se varali, zopet zaračunali. Ti ubogi ljudje so tako neumni in nepoučeni, da ne vidijo nikdar naprej, kaka nesreča jim preči. Pred volitvami so celo v nekaterih okrajih sanjali, da bodo zmagali. Sedaj se jim naši pristaši smeji, liberalci pa se jezijo nad svojo preneumno stranko, ki jih ob vsaki priliki samo smeši in tira od poraza do poraza.

Tudi upi štajerskih liberalcev so sedaj uničeni. Če na Kranjskem ne gre, tudi na Štajerskem ne bo šlo. Pri nas liberalna stranka že dolgo nima več privlačne moči. Le nekaj ljudi je še ostalo pri njej, kateri imajo v breznačelni stranki svoje pravo mesto. Kar si želi napredka in prave svobode, je v Slovenski Kmečki Zvezi, ki se veseli trenotka, da si zopet lahko pohiti po ljudsko zaupanje.

Grozna usoda rudarjev.

12 oseb 100 metrov pod zemljo našlo nesrečno smrt.

V premogovnik „Adrija“ v Britofu-Vremah na Kranjskem je dne 8. decembra udrla voda v veliki množini. Kakih 5 delavcev je delalo na višjih mestih in so se rešili, ostalih 12 delavcev pa je delalo globlje, nego je mesto, kjer je udrla voda. Le-ti so se zamogli rešiti le tedaj, če so nemudoma pobegnili na varno mesto; toda za to najbrž niti niso imeli časa, ker je voda takoj z vso silo izbruhnila. Najbrž je vseh 12 delavcev utonilo. Od 12 rudarjev so bili 4 oženjeni in 8 neozženih. Med ponesrečenimi je tudi 6 domačih delavcev, 1 Hrvat in 2 Ogra, ostali so Nemci.

Kako se je zgodila nesreča?

Nesreča se je zgodila v rovu, ki je globok 100 metrov. Premogovni rudniki v Britofu pohajajo od Napoleonovih časov. V zadnjem času so last žida Riharda Levija z Dunaja, ima jih pa v najemu nemški profesor Avgust Prister iz Trsta, ki jih v družbi z „Eibswalder Glanzkohlenwerke“ v Gradcu izrablja. Imenujejo se „Adrija“ in imajo precej premoga. Rudarjev je okoli 60, tehnični vodja je Avgust Smid iz Nemčije. Dela se poč in dan. V ponedeljek, dne 8. t. m. ob 2. uri popoldne je šel oddelek rudarjev pod vodstvom predelaveca Visočnika v edini rov, ki se sedaj uporablja in ki je 100 m globok. Iz rova gredo hodniki v različne strani pod zemljo. Delavci so bili sledeči: Andrej Cevna, Franc Cerčevnik, Jožef Zwayner, Nikolaj Barzak, Nikolaj Dik, Ivan Grbec, Jožef Uk, Franc Semror, Matej Kosmač, Jos. Gellinger, Andrej Vatovac in Ivan Sušnik. Na dnu rova sta postavljeni 2 sesalki (pumpi). Okoli 5. ure, ko je mislil profesor Prister podati se v rov na nadzorstvo, je delavec, ki je nadziral sesalki, po stopnicah prihitel navzgor in naznanil, da je udrla v rov voda. Čulo se je šumenje in bobnenje. Sesalki sta se ustavili. Vse je seveda mislilo najprej na delavce, ki se nahajajo pod zemljo.

Na pomoč!

Od vseh strani se je hitelo nesrečnežem pod zemljo na pomoč. Voda je v rovu vedno huje naraščala. Sesalki so odpovedale. Na pomoč so poklicali vojaštvo ter naročili velikansko sesalko od tržaške ladjedelnice, katera vrže na minuto 1000 litrov vode iz jame. Ob enem so pa začeli od starega, višje ležečega rova v stranski jami kopati 25 m debelo steno, da bi se kako prišlo do ubogih rudarjev. A kopanje je silno otežkočeno.

Velika sesalka tržaškega „Stabilimenta“ je začela delovati 11. t. m. zvečer, vendar pa je začela prav delovati še-le 12. t. m. ob 4. uri zjutraj. Ob tem času je stala voda 12 m visoko. Ob 4. uri popoldne se je potapljač spustil v jamo in doznal, da je upadla voda za 1 m 20 cm. — Rešilna dela silno počasi napredujejo, ker silni voda z veliko naglico v jamo.

Vzrok nesreče.

Od vladnih nadzorovalnih činiteljev se je družbo, ki ima v lasti premogovnik, ponovno opozorilo, da naj napravi v jami varnostne stene iz betona, da ne bo mogla voda iz starih zapuščenih rovov siliti v rove, kjer se koplje premog. Družba je obetala, a nič storila za varstvo ubogih delavcev. Družba tudi ni izkopala potrebnega stranskega hodnika za izhod v slučaju nesreče, ampak je samo gledala, da so ji delavci služili tisočake. Sedaj se vrši stroga preiskava, kdo je kriv nesreče in nedostatkov v jami. A prepozno je... 12 mrtvih žrtev leži globoko pod zemljo.

Pretrեսnujoči prizori.

Okrog jame se zbira dan za dnevom velika množica ljudstva. Zene, matere in sirote ponesrečenih bridko jokajo, vsa okolica žaluje za njimi, a vmes se slišijo kletvine proti profesorju Pristerju in družbi, ki imajo vsled svojega ozkosrčnega varčevanja, vsled popolne nezmožnosti za pošteno rešilno delo na vesti 12 človeških življenj, 12 otrok ne bo videlo nikdar več svojih očetov, 4 rodbine so izgubile za vselej svoje reditelje in matere onih osmih mladeničev, ki spe v mokrem grobu, se huđujejo nad družbo, ki jih je oropala sinov. Vse se zgraža nad družbo, ki je tako slabo izpolnjevala svoje dolžnosti. Že enkrat, 1. januarja 1913, je udrla voda v rudnik, ali takrat so se delavci še rešili, ker je bilo le 1½ m vode. Ali ta opomin je druž-

ba pozabila in brezvestno pošiljala delavce še nadalje v gotovo smrt.

Ob času, ko smo dali te vrste v tisk, še nimamo poročila, ali so reševalci prišli do nesrečnežev pod zemljo. Splošno se sodi, da so itak vsi mrtvi, ker jim primanjkuje zraka in hrane ter so že čez teden dni 100 metrov pod zemljo.

Politični ogled.

— **Državni zbor.** Listi poročajo, da je položaj v državnem zboru nejasen. Ne ve se, kako stališče bodo v prihodnjih sejah zavzeli Rusini, ker ni gotovo, če pride do sporazuma v vprašanju gališke deželno-zborske volilne prenosne. Prav malo upanja je, da se bodo Poljaki in Rusini v tem važnem vprašanju pobotali med seboj. Veliko pozornost je vzbudilo po celi Avstriji, ker je bil pri glasovanju v sredo, dne 10. t. m. sprejet predlog našega poslanca Roškaria (kakor smo že zadnjič poročali), da se osebno-dohodninski davek v bodoče še-le začneja pri dohodnini 1600 kron. Pri kmečkem in delavskem ljudstvu je vzbudila vest, da se merilo za dohodnino po zaslugi naših poslancev zviša od 1200 K na 1600 K, ne malo veselje. Listi, ki so nasprotni kmečkim zahtevam, pišejo, da bo gospodarska zbornica to določilo črtala. — Danes ima državni zbor zopet sejo.

— **Delegacije.** Avstrijska delegacija je pričela pretečeni teden s plenarnimi sejmami. Prva se je vršila v sredo, dne 10. t. m. Na dnevnem redu je bil proračun zunanjega ministrstva, ob enem pa se je pričela razprava o govoru zunanjega ministra Berhtolda. V tej seji je dobil besedo naš slovenski delegat dr. Korošec. Govornik je med splošno pozornostjo v mirnih, toda krepkih in jasnih besedah označil stališče Jugoslovancev napram naši zunanji politiki. Govornik je prav krepko poudarjal, da je naš sedanji državni ustroj — dualizem — (razdelitev države v avstrijsko in ogrsko polovico) nesreča za vso državo. Nadvlado v zunanji politiki, kakor vidimo osobito zadnji čas, imajo Madžari. Ta „dualizem“ in madžarsko nadvlado je najhujša rak-rava za državo. Nemađzarske namore v državi, pa tudi naše sosedo, si država s tem odtuje. Madžari tudi gojijo prijateljstvo do Italijanov, zalegačelj smo v zvezi z Italijo: ob enem pa mora država zidati trdnjave proti Italiji. To je čudno razmerje. Govornik se je dotaknil tudi novoustanovljene kneževine Albanije in poudarjal, kako veliko škodo si je napravila naša država na Balkanu, ker je bila njena politika nasprotna balkanskim zmagovalcem. Madžarom, katerim je izročena večina Jugoslovancev na milost in nemilost, ni dovolj, da pritiskajo že desetletja uboge Hrvate ob steno, svoje poželjive roke stegujejo tudi po naši Bosni in Hercegovini, da bi tudi tamošnji Slovani prišli pod njihovo železno pest. In finančni minister bi rad še vkljub temu napravil Madžarom poklon in hoče, da bi zidala država nove železnice na jugu tako, da bi bile v veliki večini v korist edino-le Madžarom. Državo utrjujoča politika bi bila le na podlagi „dualizma“, to se pravi, ako bi se vse jugoslovanske pokrajine naše države združile v ustavno skupino pod žezlom Habsburžanov in tako pridružile Avstriji in Ogrski kot tretja državna skupina. S tem bi se Madžarom omogočila stremjenja po neodvisnosti in odcepitvi od Avstrije. Ako bi se vse avstro-ogrsko Jugoslovane združilo v državno skupino, bi se tudi najložeje vzdržalo prijateljsko razmerje s Srbijo in z drugimi balkanskimi državami in tudi naša trgovina bi imela s tem boljše dni. Dokler pa se bo vladalo in ravnalo z Jugoslovani po starem kopitu, tako dolgo za našo zunanjo politiko ne bomo zadovoljni kakor ž njo danes sploh skoro nihče ni zadovoljen. — Govor je napravil na delegacijo mogočen utis. Vsi listi so se bavili s tem govorom. — Dne 11. t. m. so bili delegatje povabljeni k cesarju na obed. Cesar je nagovoril več delegatov in se z njimi pogovarjal. — Seje so se vršile še v soboto in ponedeljek. V ponedeljkovi seji je zunanji minister grof Berhtold imel daljši govor, v katerem je podal poljska glade svoje zunanje politike. Po Berhtoldovem govoru se je vršilo glasovanje o zunanjem proračunu, ki je bil sprejet.

— **Hrvaško.** Volilni boj je, kakor prejšnja leta, tudi letos silno huđ. Posebno trd boj bijeta letos dru-